

Bu Coğrafyada Havacı Kadın Olmak!

Can EREL

Uçak Mühendisi

can.erel@canerel.com.tr

Adını ilk defa geçen yıl ABD Hükümetinin "Cesur Kadınlar" ödülü verdiği kadınlar arasında görüp kariyerini incelediğim Yüzbaşı Niloofar Rahmani'yi, bu hafta başında da Reuters'in "Afganistan'da kadın pilotunun ABD sığınma talebine öfke" başlıklı haberinde okudum.

Haberde;

- Uçuş okulundan 2012 yılında mezuniyeti ile ülkesinin ilk kadın sabit kanatlı hava aracı (uçak) pilotu olarak Afgan Hava Kuvvetleri'nde görev yapan Yüzbaşı Rahmani'nin ABD'de de görmekte olduğu 18 aylık kurs sonrası ABD'ye sığınma talebinde bulunduğu,
- Yüzbaşı Rahmani'nin, C-208 askeri kargo uçaklarını uçuş yetkisine sahip olarak ABD'de aldığı kursu tamamladıktan sonra, 24 Aralık 2016 günü ülkesine dönmek için beklediği,
- Kadınlara yönelik kısıtlamaları ile tanınan muhafazakar bir ülkede Yüzbaşı Rahmani'nin hikayesinin, bir kadının sınırları yıkarak erkekler için ayrılmış olan alanlara girişinin ender bir örneği olarak ön plana çıktığı, kendisi ve ailesine yönelik tehditler nedeni ile birkaç kez evlini taşımak zorunda kaldığı,
- Yüzbaşı Niloofar Rahmani'nin pahalı bir yurtdışı eğitimde ülkesinin parasını heba etmek ve sorumluluklarından kaçmakla suçlandığı yorumların yeni medya araçlarında hızla arttığı,
- ABD'de eğitim alan onlarca Afgan'ın da son iki yıldır kayıp olduğu,

gibi detaylara da yer veriliyordu..

Bu eylemin, Afganistan ve çevresinde genel, güvenlik, toplumsal cinsiyet dengesi ve kadın hareketinde istenmeyen etkiler yaratabilme olasılığı da olsa, bu coğrafyada insanların kaderi, maruz kaldığı etkileri tüm boyutları ile bilmeden, hatta yaşamadan değerlendirmenin de doğru olmayacağını düşünüyordum...

...ancak, bu tip durumlarda karşılaştırmalı değerlendirme de güzel sonuçlar verebilirdi.

Nerede ise insanlık tarihi boyunca erkeklere ait olan, erkeğin egemen olduğu alanda -hem de üst seviyede bilgi, ileri teknoloji uyumlu beceri gerektiren bir meslekle girebilmekte- yaşanan zorluklar yanında, sahip olunan heyecan ve başarının verdiği huzura yönelik bazı ipuçlarını alabileceğim pek çok öncü havacı kadın tanıyordum.

...her biri,

- Askeri havacılığımızın,

- Sivil havacılığımızın,

gelişim sürecinde İLK UÇAN ve UÇURAN olmuş...

...havacılık - uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesini geliştirme mücadelemde "Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü - Institute for Woman of Aviation Worldwide (iWOAW)" tarafından 2016 yılında "Dünyanın En Beğenilen Organizatörü" ödülü ile onurlandırılmama neden olan "Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını" isimli özgün araştırmalara dayalı konferansında kendilerini minnetle ve kıvanarak andığım ...

Bu öncü kadınlarımızın içlerinde,

- Gözüpek ilk uçucular,
- Günün en ileri teknolojilerine sahip sabit ve döner kanatlı hava araçlarını,
 - Muharebe, ulaşım, akrobasi ve sportif amaçlarla kullananlar,
 - Kullanacakları öğretip, eğitenler,
 - Görev komutanlığı yapanlar,
 - Uçuş trafiğini yönetenler,
- O hava araçlarına ait,
 - Tasarımı gerçekleştirenler,
 - En ileri teknolojilerle sahip süreçlerle oluşturulan yapı, güç grupları, yapısal ve sistem elemanlarını,
 - Üretenler,
 - Test edenler,
 - Bakım, onarım ve yenilemesini yapanlar,
 - Tadil edenler,
 - Teknolojileri, standartları ve lojistik süreçleri yönetenler,
- Havacılık ve uzay alanında öğretim üyeleri,
- Havacılık ve uzay endüstrileri ve havayolu girişimcileri,
- Havalimanı yönetenler,

vardı; toplumsal cinsiyet dengesi söz konusu olduğunda göğsümüzü gererek dünya ile paylaştığımız...

Bu saygıdeğer meslektaşlarımla her söyleşimde kendilerinden duyduklarım, havacılık - uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesini geliştirme yönünde on yıllardır sahip olduğum düşüncelerim ve samimi çabalarıma inancımı tazeliyordu. Değerli varlıkları ve deneyimleri ile;

- Kızlarımızda havacılık ve uzay alanına yönelik STEM (BTMM - Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) öğretim alanlarında öğretim ve kariyer hedefi oluşturma,
- Bu kızlarımızın ebeveynleri ve yakın çevrelerinin, insanlığın gelişmesini sağlayacak, 4. Endüstri Devrimi ve sonrasında en temel ve kritik gerekli işlevleri gerçekleştirecek olan bu yolculukta kendilerine olanak sağlayıp desteklemeleri,
- Paylaşımlarımdaki her bir okuyucumuzun,
 - Havacılık - uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesini geliştiren çabalara katılmaları,
 - Bu amaca sahip Dünya havacı Kadınlar Haftası etkinlikleri ile ilgili katkı sağlamaya, tüm iletişim kanalı ve ilişki ağlarında bulunanları da etkinlik düzenlemeye davet etmeleri,

yönünde beklentilerimi yükseltiyorlardı...

...dahası, bu coğrafyanın iki farklı ülkesinde, üst seviyede bilgi, ileri teknoloji uyumlu beceri gerektiren bir meslekle erkeğin egemen olduğu alana girebilmenin insani ve sosyal kaynak farklılıklarını çok açık bir şekilde ortaya koyuyor, sahip olunan heyecan ve başarının verdiği bireysel ve toplumsal huzura dair güçlü ipuçları içeriyordu...

"Bir toplum aynı amaca bütün kadınları ve erkekleri ile beraber yürümez ise ilerlemesine teknik olarak imkân ve bilimsel olarak ihtimâl yoktur!"

~ Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK

(Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt II, s.153)

Bu tespitlerimi, ilk Türk kadın pilotu Bedriye Tahir Gökmen'i, kurucusu olarak 21 Nisan 1932 günü açtığı ilk Türk sivil havacılık okulu "Vecihi Sivil Tayyare Mektebi - V.S.T.M." süreçlerinde yetiştiren Tayyareci Vecihi Hürkuş'un doğumunun 121'inci yıldönümü de olan, "Hürkuş Günü"ne itafen yayınlanmasına niyetlenerek makalemi hazırlamıştım.

Ancak, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi ve Yüksek Öğretim Kurumu tarafından 3 Ocak 2017 günü yayınlanan "[2017 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi \(ÖSYS\) Kılavuzu](#)" içinde (sayfa #113) "*Hava Harp Okuluna sadece erkek adaylar alınacaktır. Bu nedenle kadın adayların başvurusu kabul edilmeyecektir.*" ifadesi ile irkildim.

...Deniz Harp Okulu için de geçerli olan bu endişe verici sınırlamanın Kara Harp Okulu için mevcut olmadığını görünce, sehven bir hata sonucu yapılmış olabileceğini düşündüm. Bu hatanın kısa sürede düzeltilmesi beklentisi ile ilgililere ulaşarak durumu bildirmeye ve kısa sürede düzeltilmesi yönünde yardımlarını rica ettim; bu makalenin son bölümünde de yer vermek istedim. Bu durumu fark edenlerin de benzer bazı çabalar içinde olduklarını tespit ettim. Dilerim başarırız, yanlış düzeltilir ki, kadın yükselir!

Ulusal havacılık-uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet geliştirilmesi, toplumumuz ve değerli ebeveynlerinin de destekleri ile kızlarımızın ilgili öğretim programların dikkate alarak bu dinamik ve geleceği parlak kariyere yönelime güdülenebilmesi ve sonuçta sağlanacağına emin olduğum gelişimin keyfini de yüce Türk milletinin sürebilmesi umudu ile...

"...inanıyorum ki, Türk Cumhuriyet kültürü, bugün değilse bile yarın, her imkânı hazırlayacak ve milliyet sevgisi bağı kuracak ve inkılâp kültürünü kuracaktır. Yarının bu verimli meyvelerini toplayacak olan mes'ut çocuklara benim de biricik sözüm!
"Sen, senden olan her Türk'e, zararına da olsa; yardım etmekten bir an geri kalma; sevgi bundan doğar, yurda fayda bu birikten sızar. Bütün emellerini ve düşüncelerini yalnız millet sevgisi ile süsle ve besle. İşte o zaman yurdunun sevilen başarcısı olursun.
Hırsla değil!"...

~Tayyareci Vecihi Hürkuş ("Havada 1915-1925" Kitapçığı Önsözü)

"Türk Başlangıç ve Temel Eğitim Uçağı Geliştirme Projesi"
ve
"Yeni Nesil Temel Eğitim Uçağı Tedarik Projesi"
HÜRKUŞ Uçağının 140 Proje Mühendisi İçindeki
Türk Kadınları (Mart 2016)

Kaynakça :

1. ABD Dışişleri Bakanlığı; "[Biographies of 2015 Award Winners](#)"; 2015.
2. ABD Dışişleri Bakanlığı; "[Deputy Secretary Higginbottom to Honor 10 International Women of Courage](#)"; 2015.
3. Can EREL; "[Can'ca Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar](#)"; ISBN 978-605-125-753-2; Mart 2014.
4. Can EREL; "[Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını](#)"; Konferans; 2 Aralık 2013.
5. ÖSYM & YÖK; "[2017 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi \(ÖSYS\) Kılavuzu](#)"; Ankara; 3 Ocak 2017.
6. Reuters; "[Afghanistan'da kadın pilotunun ABD sığınma talebine öfke](#)"; 2016.